

“Önümüzdeki yıl Türkiye’nin ana sorunu yüksek enflasyon olacak”

Ankara Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası yaptığı ekonomi değerlendirmesiyle, endişe verici boyutlara gelen fiyat artışlarına dikkat çekti.

Değerlendirmeye göre:

“Hem üretici hem tüketici fiyatlarında gözlenen tırmanışın, 2022 yılına da ağır bir biçimde etki etme riski bulunmaktadır”

“Yükselen enflasyonun en büyük sonucu, gelir dağılımının daha çok bozulmasıdır”

ANKARA

Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ASMMMO), **“2022’ye Girerken Türkiye Ekonomisi”** başlıklı ekonomi değerlendirmesinde, gelecek yıl Türkiye’nin ana sorununun yüksek enflasyon olacağına dikkat çekerek, “Hem üretici hem tüketici fiyatlarında gözlenen tırmanışın, 2022 yılına da ağır bir biçimde etki etme riski bulunmaktadır. Yükselen enflasyonun en büyük sonucu, gelir dağılımının daha çok bozulmasıdır” denildi.

Değerlendirmede, dövizdeki tırmanış ve tarımsal üretimdeki düşüşe siyaseten müdahale edilmemesi halinde, tüm toplumun ağır bedeller ödeyebileceği belirtildi.

ASMMMO’nun Ekonomi Değerlendirmesinin ana başlıkları ise şöyle:

- Türkiye ekonomisi 2022 yılına endişe verici bir enflasyon tırmanışı ile girmektedir. Hem üretici hem tüketici fiyatlarında gözlenen tırmanışın 2022 yılına da ağır bir biçimde etki etme riski bulunmaktadır.
- Üretici fiyatlarında Kasım ayında yaşanan yüzde 10’luk artışla birlikte yıllık artış yüzde 55’e yaklaştı. Aynı temponun Aralık ayında sürmesi halinde, 2021 yılı, yüzde 66’lık bir üretici enflasyonu ile tamamlanacaktır. Aynı şekilde Kasım ayında yüzde 3,5 olarak ölçülen tüketici enflasyonunun Aralık ayında yüzde 5 artması halinde, TÜFE’nin yıllığı da yüzde 26’ya yaklaşacaktır.
- Tüketici enflasyonunda, bir alt başlık olarak geniş kitleleri yakından ilgilendiren **gıda enflasyonu** özellikle öne çıkmaktadır. Gıda ve alkolsüz içecek yıllık enflasyonu yüzde 27,1 ile yüksek seyrini korumaktadır.

- Yıllık enflasyon işlenmemiş gıda grubunda yüzde 25, işlenmiş gıda grubunda yüzde 29'a yükselmiştir. Bu gelişmelerde tarımsal kuraklık, TL'nin değer kaybı ve girdi maliyetleri etkili olmaya devam etmiştir.
- Yurt içi üretici ya da sanayici fiyatları Kasım ayında yüzde 10'a yakın artmış, yıllık enflasyon yüzde 54,62 olmuştur. Yüksek fiyat artışlarında Türk lirasındaki hızlı değer kaybı ve tarımsal ürünler başta olmak üzere emtia fiyatlarındaki yüksek seyir belirleyici olmaya devam ederken, tedarik zincirindeki aksamalar tekrar belirginleşmiştir. Bu dönemde petrol ve ana metal hariç, imalat sanayi fiyatlarının eğilimi önemli ölçüde yükselmiştir.

Enflasyonda belirleyici olan döviz fiyatlarının son 4 yıldır, özellikle de 2021'de hızlı artışında iç ve dış ekonomik ve siyasi dinamikler etkili olurken en önemli etken "Güven" unsuru ile ilgilidir. Siyasi yönetime içeride ve dışarıda azalan güvenin hem dış sermaye girişini olumsuz etkilediği hem de içeride TL mevduatların dövize yönelişine yol açtığı gözlenmiştir. Bu güvensizlikte, yükselen enflasyona rağmen, TCMB politika faizinin indirilmesi en önemli etkindir. Özellikle 2021 Eylül ayında başlatılan faiz indirimleri, politika faizlerinin yüzde 19'den yüzde 15'e indirilmesi ve bu arada TÜFE'nin yüzde 21'i geçmesi, TL'ye olan güveni düşürmüş, mevduatların dolarlaşması hızlanmıştır.

- Özellikle gerçek kişilerin tasarruf mevduatlarının kısa sürelerde TL'den dövize dönüşmesi ile "Dolarlaşma oranı" yüzde 64'e yaklaşmıştır ve bunun yılın tamamında yüzde 65'i bulması kuvvetle muhtemeldir.
- 2018 yılında 5 ay devam eden ve yüzde 47.1'e varan devalüasyon geçilmek üzeredir. 2001 devalüasyonunda ise 10 aylık zamanda Türk Lirası yüzde 58.6'lık değer kaybı yaşamıştı. Bu açıdan TL'de 3 Aralık itibariyle gerçekleşen yüzde 46'lık 2021 devalüasyonu, 1994'teki yüzde 62'lik kayıptan ve 2001'deki yüzde 58.6'lık düşüşten sonra üçüncü sıraya yerleşti.
- TL'nin değerindeki sert kayıplar, tüketici enflasyonunda büyük artışlara yol açarken dönemin yükselen enflasyonu, işgüçleri üzerinde pazarlık hakları ve bunu sağlayacak örgütlülük güçleri pek olmayan kesimleri ağır biçimde etkiliyor. Yükselişi ivme kaybetmeyen enflasyon, hissedilir biçimde ücret-maaş geliri ile geçinen 20 milyon 500 bin kişiyi, devletten emekli, dul, yetim maaşı alarak geçinmeye çalışan 10 milyonu aşkın nüfusu, derinden etkiliyor. Bu nedenle her ayın ilk üçüncü günü TÜİK tarafından açıklanan enflasyon verisi, toplumun önemli bir kesiminin yaşadığı pahalılığı yeterince ifade etmediği gerekçesiyle hararetle

eleştiriliyor. TÜİK'in tarafsız çalışmadığı, daha yüksek sesle ifade ediliyor.

- Ücret ve maaşlar, emekli gelirleri, tartışmalı TÜFE oranlarında bile artırılmamakta, bu yıl yüzde 10 büyümesi beklenen milli gelirden işgücünün payı artmak yerine azalmaktadır. Milli gelirden yatırımlar ve vergiler çıkarıldıktan sonra bölüşülen gelirden işgücünün payına düşen yüzde 35 olarak belirlenirken sermayenin payının yüzde 65'e ulaşması, büyümenin emek lehine yaşanmadığını ortaya koymaktadır.
- Dar tanımlı işsizlik verilerine göre sayıları yaklaşık 4 milyonu bulan, geniş tanımlı verilere göre de 8 milyona ulaşan işsiz kitlesinin, "çalışan işgücü" olamadıkları için bu pastadan hiç pay alamadıkları ayrıca hatırlanmalıdır.
- Yükselen enflasyonun en büyük sonucu, gelir dağılımının daha çok bozulmasıdır. Ekonomide belirsizliklere neden olması, dolarlaşmayı tetiklemesi, aktörlerin karar almalarını güçleştirilmesi, dışarıdan kaynak girişi yerine çıkışa neden olması, diğer olumsuzluklar olarak bir çırpıda sıralanabilir. Artan eşitsizlikleri bir derece düzeltmesi beklenen 2022 merkezi bütçesinin görünümü ise, iyileştirmeler sağlamaktan uzaktır.
- 2022 bütçe taslağında her bütçede gözlenen adaletsizlikler hem vergi hem harcama ayağında korunuyor. Vergi ayağında, çoğundan firmaların, servet sahiplerinin yararlandığı ve teknik terimle "vergi harcaması" olarak adlandırılan "bağışlanmış vergiler" yani istisnalar, vergi muafiyetleri, 336 milyar TL ve bu bütçede de toplanması hedeflenen vergilerin dörtte birini oluşturuyor.
- 2022'de de toplanacak verginin üçte ikisi, her bütçede olduğu gibi dolaylı vergilerden, yani ağırlıklı tüketim vergilerinden oluşacak. Doğrudan vergilerin de ağırlıklı kısmını ücretliler ödeyecek.
- 2022'de Hazine'nin ödeneklerinin tamamına yakınına oluşturan faiz giderlerinin, öngörülen bütçenin yüzde 13'ünü tek başına oluşturduğu görülüyor. Buna karşılık, temel, orta eğitim ve yükseköğretim olmak üzere üç ayrı programdan oluşan eğitim harcamaları 2022 bütçesinden ancak yüzde 12 pay alabilecek. Yani faiz harcamaları, eğitim harcamalarını yine geçecek.
- Faiz giderleri bütçede eğitimin önüne geçerken, pandemi şartlarında büyümesi gereken sağlık harcamaları 2022 bütçesinde yüzde 6,3'ten, yani

faize ayrılanın yarısından ibaret. Buna karşılık “ulusal güvenlik ve toplumsal güvenlik” bütçelerinin toplamdaki payı yüzde 10,7.

- 2022 bütçesi, pandemi şartlarında artan yoksullukla mücadele için toplam bütçenin ancak yüzde 2,8’ini ayırabilmiş durumda. Engelliler için ayrılan pay da yüzde 1,4’den ibaret.
- 2022 bütçesi tarım programları için sadece yüzde 2,3’lük bir payı yeterli görmüş durumda.
- 2022 bütçesi, açıkları da hızla büyüyen sosyal güvenlik sistemine toplam ödeneklerin yüzde 11,5’ünü ayırmayı tasarladı. Buna karşılık yerel yönetimler bütçeden ancak yüzde 8,4 pay alabilecekler. Bu da demokratikleşmenin önemli göstergesi olan yerele kaynak tahsisinde ne kadar eli sıkı davranıldığını bir kez daha ortaya koyuyor.

**ANKARA SERBEST MUHASEBECİ
MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
ASMMMO**